

POWSTANIE I ROZWÓJ IMPERIUM RZYMSKIEGO

1. Armia rzymska

- a) była to armia stała – służba wojskowa dotyczyła mężczyzn od 17 do 46 r. życia, posiadających majątki ziemskie; co roku konsulowie ogłaszali listę zmobilizowanych mężczyzn. Każdy powołany stawiał się z własnym uzbrojeniem
- b) podział społeczeństwa na 5 klas majątkowych, od których uzależniono służbę wojskową w centuriach (oddział złożony ze 100 ludzi). Najbogatsi służyli w 98 centuriach i brali udział w obradach zgromadzenia centurialnego. Łącznie istniały 193 centurie czynnej służby.
- c) w armii rzymskiej służyli również sprzymierzeńcy – ludność podbita na terenie Italii była zobowiązana do dostarczania oddziałów zbrojnych, na czele których stawali dowódcy rzymscy
- e) cechy legionów rzymskich:
 - duża samodzielność operacyjna (legion był miniaturową armią)
 - szybkość poruszania
 - karność żołnierzy

Była to armia oparta przede wszystkim na piechocie, którą oskrzydlała lekka jazda. Każdy legion był samowystarczalny (miał własnych rzemieślników, jazdę i piechotę).

2. Powstanie imperium rzymskiego

a) przyczyny podbojów rzymskich:

- początkowo chęć obrony przeciwko innym plemionom italskim
- potrzeba zdobycia większej ilości ziemi pod uprawę i hodowlę – w Rzymie było przeludnienie; chłopci otrzymywali działki ziemi; chcieli więcej
- chęć powiększenia państwa rzymskiego
- podboje były źródłem łupów – ziemi, niewolników i kosztowności (można się było wzbogacić. Łupy były dzielone między wodza i żołnierzy)
- potrzeba zwiększenia dochodów państwa dzięki daninom płaconym przez poddanych; państwo mogło czerpać zyski z podbitych terenów

b) **podbój Płw. Apenińskiego – do 264 r. p.n.e.** –_ziemie podbite na terenie Italii zostały związane z Rzymem sojuszem - **ludność Italii stała się sprzymierzeńcami Rzymu** na następujących zasadach:

- część ziem państw podbitych została włączona w granice Rzymu i stała się „ziemią publiczną”, na której osiedlano osadników rzymskich. Osady zakładano w miejscach ważnych pod względem strategicznym (skrzyżowanie szlaków handlowych itp.)
- sprzymierzeńcy musieli płacić niewielkie daniny i służyć w armii rzymskiej (oddziały sprzymierzeńców)
- Rzym nie wtrącał się w sprawy wewnętrzne państw pod warunkiem, że władzę sprawowali tam sprzyjający Rzymowi politycy
- sojusznicy nie posiadali obywatelstwa rzymskiego, nie mogli więc korzystać z praw, które przysługiwały Rzymianom (to się zmieniło dopiero w I w. p.n.e. gdy sprzymierzeńcy rozpoczęli wojnę zakończoną nadaniem im obywatelstwa rzymskiego).

c) **wojny punickie (wojny z Kartagimą) – przyczyny, przebieg i skutki**

Kartagina była miastem w Północnej Afryce, założonym przez Fenicjan. Nosiła nazwę Pontu, więc ludność nazywano Punijczykami. Swymi wpływami objęła Sycylię i Hiszpanię gdzie założyła swoje kolonie.

- **I wojna punicka 264 – 241 r. p.n.e.** – Rzym wygrał wojnę na morzu

Kartagina straciła swoje posiadłości na Sycylii, Korsyce i Sardynii. Ograniczyła swoją flotę i zapłaciła kontrybucję. Hiszpanię podzielono na dwie strefy wpływów

- **II wojna punicka 218 – 202 r.p.n.e.**
 - Hannibal pokonał armię rzymską w bitwie pod Kannami 216 r. p.n.e. i stanął pod murami Rzymu
 - zawarł przymierze z miastami italskimi przeciwko Rzymowi

- bitwa pod Zumą (202 r. p.n.e.) w Afryce Pn. – Hannibal został pokonany przez wodza rzymskiego Publiusza Korneliusza Scypio (Scypion Afrykański)
- Rzym uzyskał rzymskie posiadłości w Hiszpanii
- **III wojna punicka 146 r.p.n.e.** – Kartagina została zdobyta i zrównana z ziemią, a jej mieszkańców sprzedano w niewolę. Rzym opanował część Afryki i utworzył tam swoją pierwszą prowincję rzymską.

d) tworzenie imperium rzymskiego – obszaru, na którym władzę sprawuje lud rzymski

- do końca II w. p.n.e. Rzym zajął Grecję, Macedonię i Azję Mniejszą
- około połowy I w. p.n.e. Juliusz Cezar podbił Galię (dzisiejsza Francja)
- w 30 r. p.n.e. Gajusz Oktawian przyłączył Egipt (pokonał Kleopatę)
- w I w. n.e. zajęto Brytanię
- cesarz Trajan na przełomie I i II w. podbił Dację (dzisiejsza Rumunia), Armenię i Mezopotamię

e) organizacja imperium rzymskiego:

- ziemie leżące w Italii – patrz wyżej (sprzymierzeńcy)
- ziemie poza Italią zamieniono na prowincje. Na czele każdej prowincji stał namiestnik (prokonsul lub propretor). Prowincje były zobowiązane do płacenia wysokiej daniny;

f) skutki podbojów rzymskich:

- powstanie Imperium Romanum – imperium rzymskiego – podporządkowanie przez Rzym terenów wokół Morza Śródziemnego
- napływ bogactw, taniego zboża i niewolników do Italii
- rozwój handlu
- budowa dróg „wszystkie drogi prowadzą do Rzymu”
- napływ podatków z prowincji umożliwił Rzymowi rozwój i rozbudowę stolicy imperium
- podboje wpłynęły na zmianę struktury społecznej Rzymu. Napływ taniego zboża i innej żywności spowodował upadek wielu drobnych rolników, którzy zasilili warstwę proletariuszy; ciężar ich utrzymania spadł na państwo
- ubożenie chłopów spowodowało zmniejszenie liczebności armii rzymskiej (służyli w niej tylko mężczyźni posiadający ziemię), dlatego też w I w. p.n.e. zmieniono zasadę organizacji armii rzymskiej – od tej pory była to armia zawodowa, a żołnierze otrzymywali żołd.
- olbrzymi napływ niewolników do Italii w okresie rozwoju imperium, spowodował zmiany w gospodarce państwa – rolnictwo przestawiło się na tanią siłę roboczą, jaką byli niewolnicy. Stali się oni podstawą rolnictwa rzymskiego; najczęściej zatrudniano ich w latyfundiach, czyli wielkich majątkach ziemskich, które powstały na skutek komasacji gruntów.